

PŘÍRODNÍ TEXTURA TRANSFORMOVANÁ DO ŠPERKU

Bakalářská práce

Studijní program: B3107 - Textil

Studijní obor: 3107R006 - Textilní a oděvní návrhářství

Autor práce: **Helena Čujová**

Vedoucí práce: M.A. Ludmila Šíkolová

TECHNICAL UNIVERSITY OF LIBEREC
Faculty of Textile Engineering •

NATURAL TEXTURE TRANSFORMED TO JEWELLERY

Bachelor thesis

Study programme: B3107 - Textil

Studybranch: 3107R006 - Textile and Fashion Design - Design of fashion accessories and interior objects

Author: **Helena Čujová**

Supervisor: M.A. Ludmila Šíkolová

Tento list nahradte
originálem zadání.

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 - školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Chtěla bych poděkovat všem, kteří mi dodávali podporu při práci během celého studia. Děkuji za motivaci, praktické rady a pomoc, kterou mi všichni během studia poskytli.

Konkrétně bych ráda poďěkovala paní M.A. Ludmile Šikolové za praktické rady a odborné vedení, nejen během tvorby bakalářské práce, ale i při jednotlivých semestrálních úlohách. Dále děkuji mým rodičům za podporu i finanční pomoc během celého studia. Moje velké díky patří mému příteli, který mi velmi pomohl při řešení semestrálních úkolů, psaní a realizování bakalářské práce, za neustálou motivaci v práci a psychickou podporu v obdobích velkého stresu.

Nakonec chci poděkovat i nadaci Preciosa za finanční podporu při realizaci bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá motivem přírody, konkrétně zkoumáním textury dřeva. Pracuje s tématem přírody ve výtvarném umění a hledáním estetické hodnoty tohoto inspiračního zdroje. Zabývá se i souvislostí mezi šperkem a motivem fauny a flóry.

Výsledkem práce je sada čtyř náhrdelníků, pro které bylo výchozím bodem zkoumání textury dřeva a následná realizace. Celá práce je vyrobena způsobem odlévání. Základním materiálem práce se stala pryskyřice, kterou si autorka zvolila pro její vlastnost reprodukce drobných detailů. Výrazným prvkem výstavby kompozice šperků se stává barva, pro svou emotivní i estetickou hodnotu. Autorka si výběr barev zvolila na základě svého pocitového vnímání.

Annotation

The bachelor work deals with the subject of nature, specifically examining the texture of wood. It works with the theme of nature in art and aesthetic value of this source of inspiration. It deals with the connection between jewelry and motive of fauna and flora.

The result of the work is a set of four necklaces, for which was the starting point the texture of wood and after that the realization. All work is produced by a process of casting. The basic material became resin, which author chose for its great reproduction of small details. A significant element of the construction of jewelry composition becomes a color for its emotional and aesthetic value. The author's choice of colors was chosen on her sensational perception

Klíčová slova

Šperk

Flóra

Fauna

Příroda

Textura

Drevo

Key words

Jewellery

Fauna

Flora

Nature

Texture

Wood

Obsah

Úvod.....	10
1. Príroda a výtvarné umenie.....	11
1.1. Odveká inšpirácia a môj vzťah k nej.....	11
1.2. Impulz, ktorý ma doviedol k práci.....	11
1.3. Estetické vnímanie prírody v priebehu dejín.....	13
1.3.1. Romantizmus- príroda sa stáva zrkadlom duše.....	13
1.3.2. Realizmus - cieľom má byť zobrazenie prírody samotnej.....	14
1.3.3. Impresionizmus - pominuteľný pocit.....	14
1.3.4. Secesia - línia, popud k impulzu.....	16
1.3.5. 20. storočie.....	16
1.3.6. Land art.....	17
2. Dekór a jeho samostatná sféra.....	18
2.1. Motív fauny a flóry v ornamentike.....	18
2.2. Slovenská ľudová ornamentika.....	19
2.2.1. Symbolika kvetov.....	20
2.3. Han Ernst Gombrich.....	21
3. Šperk ako symbol prepojenia.....	22
3.1. Súčasní šperkári zaoberajúci sa témou prírody.....	24
4. Svetlo, farby a tvary.....	26
4.1. Teplé a studené farby.....	27
4.2. Miešanie farieb.....	27
4.3. Efekty miešania farieb.....	28
4.4. Farba a osobnosť.....	29
5. Hľadanie východiskového bodu pre prácu.....	30

5.1.	Šperk - východiskový bod práce.....	30
5.2.	Textúra dreva.....	30
6.	Voľba materiálov a ich spracovanie.....	31
6.1.	Postup práce.....	31
6.2.	Lukoprén N.....	31
6.3.	Živica.....	32
6.4.	Olejové farby.....	33
6.5.	Sklenené perličky.....	33
7.	Realizácia.....	35
7.1.	Náhrdelník prvý, zelený.....	35
7.2.	Náhrdelník druhý, červený.....	35
7.3.	Náhrdelník tretí, šedý.....	36
7.4.	Náhrdelník štvrtý, fialový.....	36
	Záver.....	37
	Zoznam použitých zdrojov.....	38
	Fotodokumentácia.....	40

Uvod

Témou mojej Bakalárskej práce je prírodná textúra transformovaná do šperku. Moja práca sa zapodieva skúmaním prírodnej textúry a jej reprodukováním do formy šperkov. Prechádzam úvahou môjho impulzu k práci a nadväzujem na estetické vnímanie prírody v priebehu dejín. Zoznámim vás s rôznym ponímaním motívu fauny a flóry vo výtvarnom umení. V práci rozoberám rôzne uhly pohľadu a poňatie prírodného motívu, napríklad v ornamentike približujem slovenskú ľudovú tvorbu. Ďalej sa zaoberám šperkom ako symbolom prepojenia úžitkového umenia a inšpirácie v prírode. Rozoberám i rôznorodé vlastnosti farieb po psychologickkej stránke, ale aj z hľadiska fyzikálnych veličín.

Začiatok praktickej časti je venovaný voľbe východiskového bodu práce. Následne Vám priblížim postup výtvarného spracovania a realizáciu šperkov. Nakoniec popisujem jednotlivé šperky, ich vlastnosti a kombinácie materiálu a farieb. V závere práce si môžete prezrieť fotodokumentáciu.

1. Príroda a výtvarné umenie

Výtvarné umenie našlo v prírode svoju inšpiráciu, zhmotňovalo ju a vytváralo stále nový pohľad. Mnoho umelcov vnímalo cyklus prírodných živlov ako inšpiráciu, silu a zároveň boj so samým sebou, ako tento výjav zobraziť. Čo na ňom vidíme, čo chceme vyjadriť a ako to vyjadríme.

1.1. Odveká inšpirácia a môj vzťah k nej

Môj vzťah k prírode a fascinovanie jej elementami formovalo predovšetkým prostredie, v ktorom som vyrastala. Bolo to prostredie v blízkosti národného parku a preto je samozrejmé, že tento fakt nechal na mojom výtvarnom prejave následky. Mám rada farby, nesúrodosť a rozmanitosť. Kontrasty a vône, ktoré v prírode nájdeme. Sú to i pocity pokoja, ktoré vám dodávajú energiu. Človek v nej hľadá pokoj a priestor pre oddych.

Hovorí sa tomu aj fetišizmus, uctievanie niečoho, čo vám dodáva istý pocit blaženosti. Pre mnohých umelcov je to spôsob vyjadrenia, mnoho ráz je to popud fascinovania, ktorý nás tlačí chcieť ho uchopiť, pretvoriť na svoj obraz a objaviť to, kým vlastne som a čo chcem ukázať. Badám impulzy a vplyvy, ktoré ma doviedli k tomuto spôsobu ponímania prírody ako takej. Je ťažké sa stotožniť s jedným obdobím umenia, s jedným umelcom. Preto sa v tejto práci snažím priblížiť niekoľko uhlov pohľadu na prameň inšpirácie menom príroda a ich dopad na výtvarné umenie.

1.2. Impulz, ktorý ma doviedol k práci

Zvoliť si tému, ktorá je tak rôznorodá a zhmotniť „môj vzťah“ k nej, bolo pre mňa prostriedkom výtvarného vyjadrenia. Hľadám súvislosti, ktoré voľným okom nie sú viditeľné, premýšľaním nad témou, ktorú som si vybrala. Určovanie cieľa práce bolo pre mňa spočiatku veľmi jasné. Chcela som zosobniť môj vzťah k prírode vo forme šperkov. Boli to impulzy posledných rokov, ktoré ma viedli k jednej jedinej téme, avšak príliš rozmanitej na to, aby bola konkrétna. Je to aj istá zodpovednosť, pretože

človek si má zvoliť tému, ktorá mu je srdcu blízka. Tému, ktorú vníma ako popud k zmýšľaniu a nie hľadajúc výhovorky prečo nie. Na začiatku práce som stála pred zdráhaním sa vlastného vyjadrenia, stelesňovali sa ma mrzuté pocity a obávala som sa, že nezvládnem zobrazíť to, čo chcem. Kladiem si milión otázok prečo, ako a neustále prevraciam námet v myšlienkach. Zatváram oči, aby som lepšie cítila tvar, vnímam svetlo šera i ranného svitu. Fotím z rôznych uhlov, prechádzam sa a všímam si detaily, skúmam aby som našla to, čo hľadám.

Chcem dosiahnuť zobrazenie prehľadaného - toho, čo človek často opomenie, nevidí a nevníma. Krásna vec nemusí byť vždy zidealizovaná, ľudia často prehliadajú prírodnú krásu. Stvárňujem svoj podnet taký ako je daný. Nechcem idealizovať. Hľadám jeho možnosti, aby aj iní pochopili a videli, prečo sú pre mňa tak inšpiratívne. Naskytujú sa mi zákutia tvorenia. Stotožňujem sa s názorom Jiřího Kulky, že tvorba je riešenie špecifického problému. Mojm špecifickým problémom je vyjadrenie môjho ponímania a videnia, aby bolo i pre iných rovnako chápané za „krásne“. Vnímanie prírodných textúr, ponímanie prírody ako ju mnohí prehliadajú. Nevidia detaily textúr a povrchu, ktorý ukrýva každý kus daný krajinou.

Naprieč dejinami umenia sa s faunou a flórou stretávame v každej epoche. Je odvekou inšpiráciou v oblasti výtvarného umenia - vnímanie jej zákonu zániku a vzniku, jedno pominie a druhé sa zrodí. Vnímanie tohto faktu vo mne vyvolalo popud k hlbšiemu skúmaniu a hľadaniu odpovedí. Uvedomiť si, čo nám ponúka, hľadať v nej to správne a nie povrchné a plytké. Uvedomiť si, čím je pre nás tak manipulujúca.

Cieľ práce, ktorý ma ženie:

„Táto práca má byť prejavenie podnetov, ktoré vnímam ako inšpirujúce, tak aby boli citeľné a zhmotnené.“

1.3. Estetické vnímanie prírody v priebehu dejín

Sú tu romantici, realisti a impresionisti. Sú to tí, ktorí začínajú hľadať v prírode silu inšpirácie a impulzy dosiaľ prehliadané. Pre 19. storočie je „kult prírody“ charakteristický. Hľadala som v jednotlivých etapách vývoja výtvarného umenia väzby na prírodu a snažila sa napísať predovšetkým to zaujímavé a svoje, čo dané obdobie do umenia dalo.

1.3.1. Romantizmus - príroda sa stáva zrkadlom duše

Sme v období prvej polovice 19. storočia a „ideálom“ sa stáva prežitok, ktorý sa nedá racionálne zdôvodniť. Zaujímavé je, že sa tu objavuje podstata v jedincovi a subjektivite. Romantikov fascinovala scenéria prírody a plne sa začala rozvíjať krajinomaľba a predovšetkým maľba technikou alla prima. Na začiatok je dôležité vyviešť sa z omylu, že romantizmus je sentimentálny. Je to predovšetkým o vnímaní pozitívneho i negatívneho krásna prírody. Je to melanchólia, malebnosť, boj, pokoj. Romantici objavili významy ako šerednosť v prírode. Romantický hrdina sa utieka do prírody ako k svojmu útočisku. Vydáva sa na dlhé prechádzky a pozerá sa častokrát do diaľky, skúma svoje pocity. Zaujímavé je, že v období romantizmu vzniká nový vzťah ľudí k prírode a je ním „turistika“. Chodiť obdivovať krásy prírody vrámci voľnočasových aktivít bolo skutočne nové. Do hôr chodili doposiaľ len výstrední intelektuáli. Až romantici svojím, predovšetkým literárnym poňatím rozšírili túto činnosť medzi mešťanstvo. A boli to taktiež romantici, ktorí si uvedomili potrebu chrániť prírodu a tak sa začína prejavovať ekologické myslenie. [3] [7]

William Turner

„Maľovať znamená cítiť“

Presné zobrazovanie prírody bolo pre neho len pomocným prostriedkom. Upriamil sa znázorniť prírodu umeleckým vyjadrením, dynamikou ťahov, farbami.

Bojoval pri maľbe s vlastnými pocitmi a videním, vnímal farby a ich lokálnu funkciu, ale hľadal ich umelecký ekvivalent.

1.3.2. Realizmus - cieľom má byť zobrazenie prírody samotnej

Toto hnutie sa začína rozvíjať od polovice 19. storočia a prejavuje sa až do konca. Idealizovaná krajina sa už nestáva hlavným zdrojom záujmu. Krajina vyvolá záujem sama o sebe, taká aká je. Už to nie sú idealizované predstavy romantických hrdinov, zmietaných pocitmi. Je to zobrazenie reality a skutočných mužov a žien pracujúcich na poliach. Základným znakom realizmu je vernosť, objektivita a predovšetkým téma práce. Objavujú sa i umelci tzv. Barbizónskej školy, ktorí ako prví maľovali v plenéri prírodnú scenériu. Tieto maľby mali čiastočne subjektívny pohľad, ale už nešlo o vyjadrenie vlastného ja, ale i o záznam videného. Na týchto maliarov nadviazali impresionisti. [3] [7]

1.3.3. Impresionizmus - pominuteľný pocit

Tento smer vzišiel z Francúzska v rokoch 1860 až 1900. Názov smeru bol častokrát posmešným pojmom, pretože podľa akademikov to boli len mazanice farby na plátne. Impresionisti odmietali tieto akademické tendencie, viazané na antiku a idealizovanie videného. Tomuto smeru vďačíme za uvedomenie si prchavého okamžiku a atmosférickým zmenám. Obrazy sú založené na subjektivite maliara a práve videnie rôznorodými nuansami farieb vyvoláva úplne iný uhol pohľadu. Impresionizmus vytvoril nový obraz a poukázal na dosiaľ prehliadané, alebo na tému, ktorá doposiaľ témou nebola. Po zhliadnutí dokumentu od BBC Impresionisti (2012), som si uvedomila, ako sme veľmi povrchní pri vnímaní okolieho. Utvorilo mi to celkom nový pohľad a vedomie si prchavosti okamžiku. Evokovanie vnútorného zážitku a uvedomovanie si asociácií.

Claude Monet

Jeho obrazy sú vrcholnými dielami impresionizmu, to je nespochybniteľné. Prirodzené denné svetlo sa stáva stredobodom jeho záujmu a ostatné výrazné prvky obrazu sú podriadené. Zaujímavé je, že Monetove obrazy sa nikdy kompozične nerozpadajú. Osvetlené sú všetky prvky obrazu a to je to, čo jednotlivé prvky spája v jeden celok.

Katedrála v Roune sa stala námetom pre sériu až tridsiatich obrazov, ktoré sú namaľované vždy z rovnakého pohľadu, no stále v inej atmosfére. Po zhliadnutí tejto série si pozorovateľ uvedomí, čo je opomínané. Asi i preto je táto séria považovaná za revolučnú. Monet vypracovával v ateliéri iba to podstatné avšak ten „moment“, ktorý usiloval o zobrazenie reality, maľoval priamo na mieste. Takýmto spôsobom chápal Monet svoje umenie ako realistické.

Obr. č. 1 Katedrála v Roune

Paul Cézanne

Francúzsky maliar, ktorý tvorí v štýle označovanom ako Post impresionizmus. Skĺbil námet prírody, vlastnú expresiu a obrazovú kompozíciu. Zaujímal sa o vyjadrenie kvality a štruktúry ako o kopírovanie prírody. [3] [7]

1.3.4. Secesia - línia, popud k impulzu

Prelom 19. a 20. storočia sa nesie v duchu poslednej epochy „starých čias“. Toto obdobie chce uchopiť pojmy života, pohybu, času a prírody. Hľadá životné, organické princípy prostredníctvom umenia. A preto hlavnú úlohu zohráva motív prírody a princípy pohybu a rastu, premeny a dynamiky. Umelci verili, že ornamentom, ktorý je úplne založený na umelosti sa dokážu postaviť proti tradičnému maliarstvu, grunderstvu. Umelci chceli vytvárať umenie pre ne samo, pre jeho krásu a estetickú hodnotu, umenie pre umenie, lart pour lart. Lína sa stáva symbolom pulzujúceho života. Farba stráca svoju lokálnu funkciu a stáva sa symbolickou, taktiež symboly konkrétnych rastlín a zvierat naberajú na prenesenom význame. Vo Francúzsku bolo toto obdobie značené ako Art Novue a v Rakúsku ako secesný štýl. Zaujímavé je, že secesia sa stáva celkovým slohom, ktorý zahŕňa architektúru i rôznorodé umelecké remeslá. [3] [7]

1.3.5. 20. storočie

Zrazu prichádza ostrý zlom v pohľade na umenie vôbec. Secesia je posledná kapitola starých čias, ktorým odzníeva koniec. S novým obdobím prichádza i nové ponímanie a dekadencia opovrhovania prírodou, ktorú priniesli modernisti a avantgarda. Vzniká čoraz viac smerov, ktoré sa prírode vzdávajú. V šesťdesiatych rokoch začína rásť uvedomovanie si estetickej hodnoty a ľudia sa opäť vracajú k prírode. [3] [7]

1.3.6. Land art

Umelecký prejav, ktorého charakteristickou črtou je to, že vytvára svoje diela v prostredí divokej krajiny. Formoval sa v polovici 60-tych rokov 20. storočia v Amerike. Výtvarník zrazu nadobúda priamu komunikáciu s prírodou a jej elementami. Stáva sa i istým druhom filozofie, pretože nekalkuluje s predajom a kúpou. Vzniká mimo priestorov galérii a komerčných inštitúcií. Ďalšou črtou tohto umeleckého prejavu je pomínutelnosť diel, ktoré boli vytvorené. Sú zdokumentované fotografiami a vznikajú zbierky a katalógy land-artových diel. Je to najväčšia možnosť, ako ukázať svoje umenie divákovi. Vznikajú diela, ktoré sú ponorené do prírody a tá ich svojím plynutím dotvára.

Andy Goldsworthy

Dotváral prírodu prirodzenými zásahmi. Riečne kamene obkladal listami rôznorodých farieb. Využíval prírodné živly, aby sa pohrávali s jeho dielom a aby príroda tvorila ako ona chce. Pracuje s kameňom, drevom listami, ľadom... Svoje diela a ich dej zachytáva do filmov a fotografií. [9]

Obr. č. 2 Landart

2. Dekór a jeho samostatná sféra

Ornamentom sa označujú prvky, ktoré sú vzájomne prepojené istými prvkami výstavby kompozície, ako je rytmus, proporcia, symetria a podobne. Ornament môže byť plošný i plastický. Predovšetkým sa jedná o výzdobu, ktorá nemá silný umelecký význam. Pojem dekór je širší, má obsiahlejší význam. Pretože dekoratívne na vás môže pôsobiť i obraz krajiny. Vo význame to je pojem označujúci skrášľujúci, zdobený, okrasný. Je zaujímavé, že dekoratívne tendencie tu boli po celú históriu, avšak nikdy nebol takého významu ako napríklad maľba. Ale i tento prejav výtvarného vyjadrenia so sebou priniesol hodnotné diela.

Po mnohé historické obdobia tvorí dekór a jeho viazanosť na prírodu silnú súčasť. Dlhé epochy je súčasťou výtvarného umenia. Nikdy však nejde o čistú zdobnosť, ale o prepojenia užitočného s krásnym, pričom krásne je až na druhom mieste. Pri tvorbe dekóru vychádzali umelci z abstrahovania prírodných, predovšetkým rastlinných motívov do charakteristických tvarov, vystihujúc základné črty. Štylizuje prírodné motívy, hľadá v nich rád usporiadanie. Umelec si dekór rozvrhoval s ohľadom na plochu, ktorú mal vyplniť a tiež účinok, ktorého chcel dosiahnuť. Častokrát v sebe námet dekóru skrýval i symbolický význam. K vytváraniu námetov prispel i vplyv obchodných a politických vzťahov jednotlivých zemí. Taktiež k tomu prispel príchod noviniek a istá obľúbenosť v exotických krajinách. [1]

2.1. Motív fauny a flóry v ornamentike

Motív flóry sa objavuje v značne štylizovaných podobách spleťtých rastlín, ktoré zdobia často tkaniny z rôznych kultúr. Listy sa objavujú napríklad v starovekom Grécku (akant, vavrín). V Egypte je hojne používaný štylizovaný lotosový kvet a lekno. Plody sa najčastejšie objavujú s prepojenými listami. Napríklad hrozno v kresťanskom umení. Motív flóry je predovšetkým používaný v kompozícii prevládajúcej línie. Sú to girlandy, festóny, vence v rímskom umení. Známe sú aj tzv. rozety, ktoré znázorňujú rozkvet kvetu a komponujú sa do kruhu (lotos v Indii, chryzantéma v Japonsku). Motív palmety bol veľmi obľúbený, svedčí o tom i množstvo variant tohto dekoratívneho prvku.

K výzdobe často slúžila i fauna. Niektoré zvieratá prevládali a v značnej miere mali symbolický význam. Napríklad lev, ktorý sa dosť často používal v Egypte, býk v minojskej kultúre, slon v Číne. Z vodnej fauny boli motívy ryby a delfína používané v starovekom Grécku. Pre čerpanie dekoratívnych motívov bol hlavne zaujímavý hmyz a vtáctvo. Pre Egypt bol veľmi charakteristický skarabeus, alebo pre Čínu zas motýľ vo všetkých možných podobách. V secesii a v Japonskom umení sa objavuje znázornenie vážky a vo francúzskom empíre zas včela. No dominantným prvkom vo všetkých obdobiach je vtáctvo, či už ako symbol, alebo ako prvok dekoru. [1]

2.2. Slovenská ľudová ornamentika

Ako príklad prepojenia fauny a flóry s ornamentikou uvádzam slovenské ľudové umenie. Tento výtvarný prejav nesie v sebe veľa symboliky a dotýka sa množstva odvetví úžitkového umenia.

Ľudia pestovali okrasné kvetiny v záhradách, vyšívali bohaté vzory. Chceli tým demonštrovať vzácnosť chvíle, pretože predovšetkým slávnostné odevy boli zdobené vo veľkom množstve. Hľadali kontrastné kombinácie farieb, predovšetkým také, ktoré symbolizujú pulzujúci život a rozmanitosť. Nevesty, narozdiel od dneška, neboli celé v bielom. Každý kraj mal svoj charakteristický odev pre nevestu. Hýrili farbami a predovšetkým rastlinnými vzormi. Tradícia veľkoleposti a oslavy prírody v každoročnom vynášaní tzv. Moreny. Zdobili si obydlia, opäť ide predovšetkým o miestnosť, kde sa schádzali. Maľovali na sklo, keramiku i nábytok. Mali neutíchajúcu tendenciu zdobenía. Verili, že symbolmi stelesňujúcimi pokoj, lásku, zdravie, život tieto aspekty do života skutočne privedú. Zlepšovali si tým celkový pohľad na život a vytvárali tak vlastnú kultúru, ktorá v sebe nesie charakteristickú stopu.

Silný rastlinný dekorativizmus je charakteristickým prejavom ľudového umenia. Symbolizuje fascináciu a nekonečný prameň v inšpirácii pre tvorbu. Využívajú sa rôznorodé symboly pri ľudových tradíciách. Práčne výšivky v bohatej farebnosti symbolizujú rozmanitosť. Základnými motívmi týchto dekórov bol tulipán, klinček, granátové jablko, okrúhly lupeňový kvet a ruža. V ľudovom umení kvety akcentovali prelomové obdobie. Nevesty si dávali tzv. party z kvetov, mládenci nosili vence. Konkrétne názvy kvetov, ktoré sa najviac objavujú i v ornamentike sa častokrát

nachádzali v ľudovej poézii. Zaujímavý je aj symbolický význam farieb. Napríklad červená farba bola protikladom chorôb a starnutia, symbolizovala krv a život. Alebo žltá farba predstavovala slnko a jeho životodarnú silu. Ornaméntálnosť sa prejavovala predovšetkým na odeve a textile. Jednotlivé regióny si vytvorili svoje kroje, ktoré mali charakteristickú farebnosť a motív. [10]

Obr. č. 3 Ornaméntika ľudovej kultúry

2.2.1. Symbolika kvetov

Ľalia (Lilium) - je liečivá i okrasná rastlina. Je to kvet čistoty a preto nie je divu, že v ľudovej poézii odkazuje na mladé dievčatá. V ornaméntike sa využíva v textilných vzoroch, v keramike. Pôvod využívania v dekorácii pravdepodobne siaha až do renesancie

Ruža (Rosa) - nesie v sebe niekoľko významov. Červená ruža je v slovenskej slovesnosti znakom lásky a biela zas čistoty. Bola pestovaná predovšetkým k okrasným účelom.

Klinček (Dianthus) - častý námet ľudových výšivok. Pôvod nájdeme v renesačnej výšivke, ovplyvnenej tureckou ornaméntikou.

Tulipán (Tulipa) - v ľudovej výšivke sa vyskytuje predovšetkým na zimných kožuchoch. Pôvod siaha ku francúzskym a talianskym brokátom, ktoré nesú turecké vplyvy. Námet tulipánu sa rozšíril do ľudového umenia v celej Európe. [10]

2.3. Han Ernst Gombrich

Bol teoretikom umenia a jednu z mnohých kníh, ktoré napísal bola o dekoratívnom umení. V nej píše, ako bol fascinovaný háčkovými dečkami starej mami. Bol to pre neho moment impulzu, ktorý pokračoval zaoberaním sa zložitými vzormi, napríklad islamského umenia. V knihe popisuje i spôsob výučby dekoratívneho umenia na remeselných školách. V Európe vznikali rôzne remeselné školy, kde náuka o ornamente bola samozrejmosťou. Postupy štylizácie a náuka o tvare boli podstatou. Zaujímavé je učenie princípu, že dekoratér nemá otrocky skúmať a napodobňovať prírodu, mal naopak jej rôznorodosť spodobniť do tzv. konvecionalizovaného ornamentu. Pozorným skúmaním si má dekoratér uvedomiť princípy rádu a vnútornej štruktúry. Pretože za sieťou chaotického sveta sa skrýva jednoduchý vzorec. [5]

3. Šperk ako symbol prepojenia

Šperk - je predmet, ktorý je vyrobený z drahých kovov a iných ušľachtilých materiálov. Jeho hodnota spočíva predovšetkým v cene a vlastnostiach materiálu. Slúži k dekorácii tela, odevov a iných doplnkov. V minulosti bol šperk i znakom postavenia jedinca v spoločnosti, alebo platidlom.

Bižutéria - je v podstate podobný typ predmetu ako šperk, avšak je vyrobený z menej ušľachtilých materiálov a slúži predovšetkým ako módnny doplnok. K výrobe sa používajú obecné kovy, prírodné kamene, keramika, sklo atď. Bižutéria dnes tvorí samostatnú módnou oblasť, ktorá nie je ovplyvnená pravými šperkami. [8]

Názov kapitoly vyplýva z funkcie šperku, ako zdobného artefaktu a z jeho neprehliadnuteľnej inšpirácie prírodou. Zaujímavé je uvedomovanie si sily šperku a hľadanie inšpirácie v prírodných prvkoch. Šperk sa stáva súčasťou človeka v rámci aspektu prepojenia, ktorý vyjadruje vzťah k prírode. Sú to amulety, ktoré v nás niečo vyvolávajú, symbolizujú, nesíme v nich spomienky. Stávajú sa cennými darmi, alebo oslavou vzácných okamihov. Šperk častokrát hľadal svoju inšpiráciu v prírode. Nachádzal v nej dokonalé línie, znázorňujúce vyjadrenie krásy. Zároveň sa však stotožňoval s istými vlastnosťami zvierat a najmä v starovekých kultúrach mal tak symbolickú hodnotu. Hľadala som v starovekých kultúrach dopad prírodných motívov na šperk. Pre staroveké kultúry bol šperk významnou súčasťou osobnosti. Hľadám symboly prírody, ktoré naberajú na význame v motíve šperku a dostávajú tak šperk do iného významu. V Egypte bol šperk honosným symbolom postavenia a súčasťou odevu. Zlata mali dostatok narozdiel od striebra. Taktiež mali široké spektrum použitých materiálov ako je karneol, lazurit, tyrkys, malachit, mušle i kosti. Verili aj v symboliku jednotlivých zvierat. Okrem dekoratívneho poslania mali šperky aj ochrannú funkciu. Pre Egyptanky bol šperk amuletom. Pre diadémy princezien bol charakteristický motív prepletených hadov alebo hlava gazely. Medzi zvieracími motívmi sa objavujú kobry, skarabeus, sokol. Súčasťou celkového vzhľadu boli i náramky a nákotníky, ktoré sa nosili v pároch ako náušnice. Avšak nákotníky nosili výhradne ženy. Významným kráľovským šperkom bol pektorál. Je to veľmi masívny šperk s motívmi zosobňujúcimi moc faraóna. Rastliny, predovšetkým kvet lotosu bol pre egyptský šperk obľúbeným

motívom. Vytvárali i šperky, ktoré boli určené pre posmrtný život a sú neuveriteľne krehké a ľahké.

Grécke ozdoby boli svojim prevedením jednoduchšie ako v ostatných kultúrach. Tepané zlaté lístky, ktoré mali precízne vypracované v Grécku, naberali na živosti svojím pohybom na tele. Slávny „Priamov poklad“ obsahoval práve takúto tiáru zo zlatých lístkov a náhrdelník. Gréci vytvárali pletené zlaté vence z vavrínových lístkov. Šperky sa nosili pri výnimočných príležitostiach a slávnostiach. Nositeľkami boli predovšetkým ženy, aby ukázali svoje postavenie a bohatstvo.

Slávny je i včelí prívesok pochádzajúci z minojskej kultúry, nájdený v Mallia. Tento prívesok tvoria dve symetricky položené včely, ktoré spája kúsok medového plástu. Tento šperk vypovedá o vysokej estetickej hodnote minojskej kultúry. Ženy si zdobili množstvom šperkov zložitý účes a veľmi otvorené dekolty, ktoré boli pre túto kultúru charakteristické.

Obr. č. 4 Takzvaný včelí prívesok

V Číne ma zaujalo používanie modrých pierok rybárika do zlatých šperkov a ich zmysel pre šperk „do vlasov“. Vytvárali zložité kompozície, kde ihlice a spony tvorili dekor. Čína neskrývala svoj obdiv k farbám a predovšetkým k zvieratám, ktoré stavala do roly symbolov. I keď bola Čína na zlato a striebro chudobná prejavuje sa tu značne výrazný zmysel pre šperkárstvo. Boli to révové úponky, symetrické záhradné kvetiny, palmety a predovšetkým vták fénix a rozvité kvety, ktoré boli typické pre čínsku záľubu v afektovanej zjemnenosti. Tiež používali prírodné kamene predovšetkým pre ich farbu a nie pre ich lesk.

Tieto informácie boli pre mňa veľmi dôležité, aby som si uvedomila akú rolu zohrával šperk kedysi a akú rolu zohráva dnes. Súčasní dizajnéri hľadajú inšpiráciu, ktorá v starovekých kultúrach bola samozrejماً a šperk mal okrem okrasnej funkcie i funkciu amuletu. [8]

3.1. Súčasní šperkári zaoberajúci sa témou prírody

Janja Prokic

Je dizajnérka pracujúca s námetom prírody. I u nej sa skĺbil vzťah a spomienky, ktoré prežila v prírode. Jej šperky sú veľmi éterické, subjektívne a niekedy príliš príjemné na pohľad. Pre človeka, ktorý chápe tento vzťah sú priam fetišistickým kúskom. Venuje sa kombinácii rôznych materiálov, štylizácii prírodných foriem a dominuje u nej tvorba technikou strateného vosku. V kolekcii Lure kombinovala striebro a kamene v prírodných formách, perly a kožušinu. Celkový dojem a jasné demonštrovanie inšpirácii umocňuje aranžovanie do divokej prírody. V najnovšej kolekcii La Grand Jeu sa prelínaú nostalgické a rastlinné motívy , ktoré podtrhuje skrytý podtex „ženských zbraní“. Vytvárajú rúško tajomstva a podtrhujú eleganciu ženy. Materiály sú rôznorodé, no dominuje striebro, potom sa objavuje kožušina i drevo. [12]

Obr. č. 5 Šperk - Janja Prokic

Zdeněk Vacek

Zdeněk Vacek čerpá inšpiráciu predovšetkým z prírody a to z farieb hmyzu. Jeho šperky sa vyznačujú istým pohybom. Jeho najznámejšou kolekciou je Nympha, za ktorú bol i ocenený ako Talent roku. Šperky z tejto kolekcie vyznievajú veľmi krehko a jemne oproti kolekci Mantis. Kolekcia Mantis je vytvorená z mechanických hračiek a malých robotíkov. Zaujímavé sú i jeho prezentácie šperkov. Napríklad na Designbloku 2006 zorganizoval módnú prehliadku, ako tanečné vystúpenie so svetelnými efektmi. [13]

Obr. č. 6 Šperk - Zdeněk Vacek

4. Svetlo, farby a tvary

Od samého začiatku som vedela, že chcem používať farby a to čo mi ponúkajú, miešanie jednotlivých tónov a skúmanie čo sa s tým stane, keď sa radikálne zmení farba. Môj vzťah k práci s farbami tu bol už odjakživa. V bakalárskej práci som chcela sklbiť to, k čomu najviac inklinujem a vyjadriť tak svoje vnímanie videného.

Predmety vnímame prostredníctvom svetla, ktoré odrážajú svojim povrchom. Kvôli tomuto faktu, tvar a predovšetkým farba závisí na kvalite povrchu a intenzite osvetlenia. Pri povrchovom odraze svetla dochádza buď k čiastočnému, alebo úplnému pohlteniu svetla. Svetlo sa od látok neodráža len povrchovo, ale jeho časť, ktorá preniká pod povrch sa odráža späť. Svetlo určitej vlnovej dĺžky pohltí a svetlo inej vlnovej dĺžky zas odrazí. Toto je základom pre naše fyzikálne vnímanie farieb. Vonkajší i vnútorný odraz svetla môže byť rozptýlený alebo usmernený. U materiálov, ako je drevo, hlina, kameň pozorujeme rozptýlený obraz, pretože vnútorný odraz sa uskutočňuje rôznymi smermi. Lesklé povrchy odrážajú svetlo usmernene. Ak sa dívame na leštený povrch mimo smer odrazeného svetla, ostáva v pohľade len svetlo podpovrchové a toto sa prejaví v sile farby. Povrch predmetu vyniká vyššou farebnou sýtosťou než povrch matný. Tvárnosť povrchových úprav predurčuje rada vizuálnych efektov. Lesklý povrch pôsobí pri väčšom osvetlení oslnivo a unavuje zrak. V pohľadovom uhle kde sa zrkadlenie neprejaví zvyšuje sa sila farebnosti. Preto sa u drahých kameňov inklinuje k lesku, lebo viac vynikne ich farba a štruktúra. Samozrejmosť je, že takýto leštený povrch sa viac uplatní v plochom prevedení ako v plastickom reliéfe. Zložené prelamovanie ruší dojem štruktúry hrou svetiel a tieňov. Povrch hladkých a matných plôch sa farebne prejavuje z ktoréhokoľvek uhlu pozorovania. Od matných a neleštených plôch sa svetlo odráža rozptylom. Na takýchto plochách sa najlepšie prejaví hra svetla a tieňa. Hrubý povrch povrchu zvyšuje jeho výrazové pôsobenie, obvykle na takomto povrchu viac vynikne sýtosť farby. Lesklé povrchy znižujú dojem váhy hmoty vďaka lesku a zrkadleniu. Hrubé plochy naopak pôsobia „ťažšie" a zvyšujú pocit váhy. Tieto dojmové efekty môžeme využiť pri plastike. Na celkovom tvare a farebnom vnímaní povrchu má značný vplyv aj

osvetlenie. Ak sa sila osvetlenia znižuje, stráca sa ostrosť predmetov, obrysy ich tvarov naberajú na mäkkosti. Postupne budeme vnímať už len šedé odtiene. [4]

4.1. Teplé a studené farby

Za teplé farby sú obecné považované žltá, červená a oranžová. Zelená, modrá, fialová sú farby studené. Samozrejme je to vec názoru a u niektorých ľudí sa to môže líšiť, no vo všeobecnosti to platí. Radenie farieb medzi studené a teplé patrí medzi popisovanie ich estetických hodnôt. Najintenzívnejšie teplé farby sú žltá a červená kadmia, potom sú to ich tóny, ktoré vznikajú miešaním. Existuje však i studená červená a teplá modrá napríklad ultramarínova, Collinova modrá sú teplé; alzarinový karmín, svetlá čereň sú studené farby. Pocit studených a teplých farieb súvisí taktiež ako ich postavíme vedľa seba, alebo s akým tónom ich zmiešame. Napríklad citrónovo žltá bude pôsobiť ako studená vedľa žltého kadmia, ale pri prúskej modrej bude už vnímaná ako teplá. [6]

4.2. Miešanie farieb

Pre maliarov je veľmi dôležité ovládať správne miešanie farieb, aby ich predstava bola správne prenesená. Najlepšie si je zvoliť maximálne tri farby, aby sa znížilo riziko zakalenia. Biela zosvetlí tóny i keď je potrebné s ňou manipulovať opatrne, pretože niekedy sa zmení i tón farby. Vytváranie svetlých odtieňov farieb si vyžaduje vysoký pomer bielej a niekedy veľmi nízky pomer druhej farby. Postupným pridávaním čiernej tóny tmavnú. Niekedy sa tón zašpiní a je lepšie použiť namiesto čiernej zelenú alebo hnedú. Čierna je farbou, ktorá sa veľmi používa a niekedy jej zmiešaním vznikajú veľmi zaujímavé tóny. Napríklad kombinácia indickej žltej s čiernou vytvorí krásnu olivovú farbu.

Samotné zmiešanie farieb môže byť úplné alebo neúplné. Pri neúplnom zmiešaní vznikajú valéry farieb, ktoré môžu v konečnom dôsledku pôsobiť veľmi zaujímavo. [6]

4.3. Efekty miešania farieb

To, aké vzniknú výsledné tóny závisí na vlastnostiach použitých farieb a na kombinácii, kedy vo výsledku farba kombinuje vlastnosti dvoch tónov.

- Miešaním dvoch odtieňov, napr. červenej vznikne ďalší odtieň červenej s malým rozdielom.
- Kombinovaní dvoch farieb, ktoré su celkom rozdielne vytvárajú vo výsledku tretiu čistú farbu, ktorá má tretí individuálny charakter. Napríklad červená a žltá - oranžová.
- Miešaním farieb, ktoré majú podobné vlastnosti vzniká tretí odtieň, ktorý sa podľa pomeru jednotlivých farieb prikláňa k jednej alebo k druhej pôvodnej farbe. Napríklad zmiešanie modrej a zelenej vytvára modrozelený tón.
- Miešaním bielej a čiernej vznikajú i nové odtiene, alebo svetlé tóny. Samozrejme odtieň vzniknutý kombinovaním bielej má iný výraz ako svetlý tón vzniknutý rozriedením farby. Pridaním čiernej, tón farby stlmíte.
- Troj až štvorfarebné zmesi môžu vytvoriť zaujímavé tóny neutrálnych farieb.

Pri miešaní farieb je dôležité uvedomenie si tzv. sily farby. Niektoré farby sa v zmesiach chovajú dominantne. Sila farby ale nesúvisí s jej schopnosťou krytia. Farba môže byť pri miešaní dominantná ale samotná je priehľadná. Krycou farbou sa stáva až pridaním bielej, kedy stupeň zosvetlenia určí množstvo farby. Zaujímavé je aj to, že pridaním bielej sa tón nielen zosvetlí ale častokrát „ochladí“. [6]

4.4. Farba a osobnosť

Farba je v rukách umelca prostriedok pre vyjadrenie pocitov a reflexiou emócií. Je ťažké povedať, čo farba vo vás vyvoláva vo všeobecnosti. Psychologické pôsobenie farieb je na základe reakcie zmyslových orgánov, na výraze a kombinácii farieb, na emotívnom obsahu a symbolike. Taktiež súvisí i s asociáciami umelca na danú farbu. Celkový dojem farebného výrazu obrazu sa nazýva tonalita. V obraze sa farbou vyjadruje vecná charakteristika, lokálna funkcia, emotívni význam, asociatívny význam, symbolický význam a výtvarná hodnota farby. Pri výtvarnej hodnote sa farba zbavuje súčasti predmetu a stáva sa článkom kompozície vo svojej estetickej hodnote. Subjektívny pohľad dodáva každému výtvarnému dielu subjektívnu hodnotu, hodnotu sa stotožniť s dielom. Ako som prechádzala dejinami umenia a vnímala ponímanie rôznych umelcov, v rôznych obdobiach ich pohľadu na prírodu, začala som si uvedomovať silu emócií, ktoré farba zachytáva.

Môj blízky vzťah k týmto aspektom som chcela vo svojej práci demonštrovať. Je to vec názoru, či sa mi to podarilo. Ale šperky ktoré vznikli sú výsledkom mojej snahy vyjadriť to, ako ponímam prírodné motívy pri tvorbe. Pomohli mi usmerniť sa a posunúť moje uvažovanie nad prácou inam. Je ťažké v stručnosti zhrnúť toto putovanie. Po dlhom skúmaní významu farieb som zistila, čo človeka charakterizuje a ako ho môžu vidieť ostatní. Nechcem viesť hlboké úvahy o tom, aké pocity daná farba vyvoláva. Každý kus práce a jeho farebné spracovanie mal byť výsledkom môjho čítania. Najprv tu bola myšlienka, ktorá mi hovorila používať farby drevín, ale potom som si uvedomila že to nie je to, čo chcem znázorniť. Chcela som zdôrazniť textúru a vyzdvihnúť zmenu výrazu pri zmene farby. Pri výbere farieb som sa riadila vnútorným popudom a predovšetkým som námet prírody chcela preniesť do inej roviny, aby šperky neboli vnímané len ako odliatky prírodniny. Chcela som, aby sa stali šperkom. Keďže ide o prácu, v ktorej vyjadrujem i isté ponímanie videného vlastnými očami, rovnako som postupovala i pri výbere farieb. [4]

5. Hľadanie východiskového bodu pre prácu

5.1. Šperk - východiskový bod práce

Prvým bodom práce bola voľba východiskového prvku diela, a to vo forme šperku. Šperk sprevádza súčasť môjho individuá od doby detstva. Hľadám v ňom významy, ktoré som doteraz prehliadala a práve vďaka štúdiu tohto odboru som si uvedomila, čo v sebe skutočný šperk skrýva. Chcela som zosobniť toto uvedomenie a to vytvorením sady šperkov, ktoré stelesňujú osobné zainteresovanie do deja vytvárania.

Východiskovým prvkom pre moju prácu sa stala textúra dreva. Ako v úvode píšem, hľadala som impulz skúmaním prírodných textúr a najviac ma zaujala textúra dreva, ktorá má v sebe ukrytý istý dynamický ráz. Textúru tvoria línie spletené a prerušované, zatočené do rôznorodých tvarov.

5.2. Textúra dreva

Textúra dreva bez úpravy veľmi láka k dotyku, ale na dotyk je veľmi drsná. Po povrchovej úprave lakovaním alebo morením sa drevo stáva veľmi príjemným materiálom na dotyk i na pohľad. Pri experimentoch reakcie človeka na dotyk rôznych povrchov sa zistilo, že najpríjemnejšie pôsobí smrekové drevo bez povrchovej úpravy.

Dnes sa stretávame s takmer dokonalým napodobnením textúry dreva na fóliách, kedy i experti musia použiť haptiku aby zistili, či ide o pravé drevo. Jedným z hlavných ukazovateľov je teplota. Čím viac je povrch dreva upravovaný, tým viac je materiál na dotyk studený.

Textúra dreva je podmienená anatomickou stavbou, leskom, druhom rezu i farbou. U ihličnanov sa stretávame s výraznou kresbou letokruhov a u listnatých stromov je zas výraznejší lesk a farba. Pri radiálnom reze je textúra príjemnejšia, menej premenlivá ako pri priečnom reze, kde celkový výraz ovplyvnia letokruhy.

6. Voľba materiálov a ich spracovanie

Ako prvé som začala zbierať odtlačky štruktúry dreva. Použila som klasickú modelovaciu hmotu a pri skúmaní kôry a letokruhov dreva hľadala zaujímavé detaily. Vytvorila som si prvé odliatky zo sádry, ktoré som následne opracovávala. Tento proces práce bol pre mňa veľmi zaujímavý, pretože som sa v daných tvaroch snažila nájsť tvar, ktorý by bol vhodný pre použitie do šperku. Moja prvotná predstava bolo radenie niekoľkých odliatkov vedľa seba a malými rozdielmi vytvoriť kompozíciu šperku.

6.1. Postup práce

- Zhotovenie sádrových odliatkov
- Opracovanie a konečný tvar odliatkov
- Zhotovenie formy
- Miešanie a farbenie živice
- Odlievanie živice a zakomponovanie uchytenia
- Vytvrdnutie živice
- Opracovávanie živicových odliatkov do konečného tvaru
- Povrchová úprava lakovaním
- Skladanie kompozície šperkov
- Spojovanie navliekaným skleneným rokajlom
- Konečné určenie kompozície a zakončenie

6.2. Lukoprén N

Lukoprén N sú dvojzložkové silikónové kaučuky, tzv. kondenzačného typu. Po zmiešaní s katalyzátorom dochádza k vulkanizácii. Hmota vo výslednej forme nemá žiadnu adhéziu k povrchu. Je to veľmi pružný a ohybný materiál, ktorý má separačnú vlastnosť voči širokej škále materiálov. Tento materiál je vynikajúci na tvorbu foriem. Kopíruje veľmi jemné detaily a má značnú tepelnú odolnosť. Modely pre odlievanie

môžu byť zo sádry, plastu, kovu, dreva. Odlievanie prebieha v utesnenej nádobe s predmetom , ktorý chceme odlievať. Pomalým prúdom lejeme kaučukovú pastu zmiešanú s katalyzátorom. Pri pomalom liatí nedochádza k vzniku vzduchových bublín. K úplnému zvlukanzovaniu dochádza po 12 hodinách. [11]

Lukoprén som používala k výrobe foriem zo sádrových modelov a k následnému odlievaniu živice.

6.3. ^vŽivica

Epoxidová živica je polymérny materiál a radí sa medzi rektoplasty. V tekutom stave je to veľmi viskózna látka. Po vytvrdení je látka tvarovo stála, tepelne a chemicky odolná. Existuje niekoľko druhov živíc, ktoré sa od seba líšia istými vlastnosťami, ale vždy ide o látku, ktorá má vynikajúcu adhéziu k materiálu.

K vytvrdeniu živice dochádza pridaním tzv. tvrdidla, najlepšie pri izbovej teplote. Pri vytvrdzovaní prebieha chemická reakcia, kedy vznikajú chemické väzby medzi jednotlivými molekulami. Tento materiál je po úplnom vytvrdení veľmi tvrdý, pretože pôvodné molekuly sú priestorovo viazané vzniknutou sieťou chemických väzieb. Vytvrdenie živice urýchľuje zvýšená teplota.

Živica sa stala mojím hlavným materiálom pre prácu. Tento materiál som si zvolila predovšetkým pre jeho vlastnosť dokonale kopírovať i malé detaily. Ponúkla mi veľkú variabilitu v použití farieb a vytváranie rôznorodých efektov. A predovšetkým, bolo možné vytvoriť niekoľko rovnakých odliatkov v rovnakom časovom intervale. Túto epoxidovú hmotu som odlievala do formy z lukoprénu. Odlievala som rôznorodé odliatky a pomaly si vytvárala prvú formu šperku. Po vytvrdení bolo možné živicu ľahko opracovávať a táto vlastnosť, bola tiež jedným z dôvodov, prečo som si tento materiál zvolila . Živica, ktorú som používala, úplne vytvrdla až po 24 hodinách. I keď bolo možné urobiť niekoľko odliatkov naraz. Prvotné výsledky práce boli veľmi časovo náročné. [2]

6.4. Olejové farby

Olejové farby boli objavené vlámskym maliarom Jan van Eyckom, ktorý experimentoval s farbami a olejom. Tento pokus učinil na základe toho, že doposiaľ používané temperové farby po vysušení praskali. Pri pokusoch zistil, že takéto farby stačí nanášať vo veľmi tenkých vrstvách, ktoré dodávali farbám hĺbku a sýtosť doposiaľ nepoznanú. Schopnosť olejových farieb naplno využili predovšetkým Tizian a Rembradt, ktorými boli farby nanášané s citom a ohľadom na ich vlastnosti. Možnosť kombinovania jemných lazurovaných miest so silnými nánosmi farby, je znakom uvedomenia si, že tieto vlastnosti je potrebné ukázať a nie ich skrývať. Súčasný trh ponúka širokú škálu farieb a druhov olejových farieb.

Olejové farby som využila pri tónovaní živice. Táto schopnosť farby ma veľmi oslovila pri práci a vo výsledku som snažila zdôrazniť „objavy“, ktoré i práca ukázala. Tónovala som odliatky miešanými odtieňmi aj originálnymi odtieňmi. Pri miešaní, napríklad čiernej s bielou mi vznikali malé škvrny čiernej i bielej farby. [6]

6.5. Sklenené perličky

Sklenené perličky sú drobné telieska, ktoré môžu mať rôznorodý tvar. Prevažne sú vyrábané v okrúhlych tvaroch so stredovou dierkou. Samotná výroba sekaných perličiek má počiatok v 16. storočí v Benátkach, kde sa drobné perličky sekali zo sklenených tyčí. V Českej republike začína výroba perličiek okolo 18. storočia. A v priebehu 19. storočia sa kvalita sklenených perličiek zvyšovala a ku koncu storočia sú už perličky vyrábané v Jablonci nad Nisou, plne konkurencie schopné benátskym Rocailles. Začína fungovať vývoz a zvyšuje sa produkcia. Začali sa vyvíjať rôzne povrchové úpravy ako listrovanie, zlatenie, striebrenie. Tieto úpravy Benátčania vôbec nepoznali. Zaujímavé je, že roku 1888 firma Riedel zriadila v Příchoviciach továreň, ktorá produkovala desať ton perličiek denne. Technológia výroby perličiek prešla výraznými zmenami a modernizáciou po roku 1989 ako súčasť výroby a.s. Ornela.

Pri riešení jednotlivých šperkov a hľadanií vhodnej kombinácie materiálov som si zvolila sklenený rokajl. Volila som ho v transparentnom prevedení alebo v príbuznom odtieni odliatkov. Rokajl som využívala pri tvorení kompozície šperku a nechcela som

vytvoriť monotónne radenie prvkov. Využívala som možnosť určiť si vzdialenosť medzi komponentmi, ktorá sa dá jednoducho zmeniť. [8]

7. Realizácia

Pri riešení kompozície šperkov, som využívala rôzne vzdialenosti medzi komponentmi. Chcela som tak zdôrazniť celkový dojem a dodať impulz na isté miesto. Výsledkom mojej práce je sada štyroch náhrdelníkov. U každého kusu som sa snažila vyjadriť istú vlastnosť štruktúry, farby a materiálu. Zapínanie som volila formou na štýl amerického zapínania. Chcela som, aby zapadalo do celkového šperku materiálovo a tak som upravila odliatky aby vhodne plnili funkciu.

Keďže som chcela zvýrazniť reliéfnu štruktúru matného povrchu, naniesla som matný akrylový lak. Uchytenie som po dlhom uvažovaní a skúšaní riešila zaliatím malých očiek.

7.1. Náhrdelník prvý, zelený

Na náhrdelník som používala odlievanú textúru jedného komponentu, ktorú som farbila tmavozelenou farbou. U niektorých komponentov je pridanie farby vyššie a tým sa zvyšuje i sýtosť. Avšak túto vlastnosť si všimnete až po detailnejšom pozorovaní. Tieto zmeny nie sú veľmi bádateľné. U jedného komponentu som pridala do živice trochu sádry. Táto kombinácia mi vytvorila zaujímavú textúru, ktorú som v celkovej kompozícii chcela zvýrazniť vzdialenosťou medzi susednými komponentmi. Na spodnú stranu každého komponentu som naniesla ešte vrstvu zelenej živice. Pri kombinovaní materiálov som volila transparentný rokajl.

7.2. Náhrdelník druhý, červený

U tohto náhrdelníku som odlievala rovnaký komponent ako pri prvom náhrdelníku. Učinila som tak, aby bola väčšmi vnímaná zmena výrazu komponentov so zmenou farby a kompozície. Pri tomto náhrdelníku som volila tmavočervenú farbu. V celkovej kompozícii som využila i rokajl ako prostriedok využívania zmeny jednotlivých vzdialeností medzi komponentmi. Pri každom komponente som použila rovnakú farbu a na záver som použila akrylový lak. Na spodnú stranu som naniesla

vrstvu červenej živice. V kompozícii šperku hrá farebne ladený rokajl dôležitú úlohu. Komponenty som v malých vzdialenostiach radila na pravú stranu náhrdelníku a šnúry rokajlu na ľavú stranu. Z násobením šnúr rokajlu som chcela vyvážiť kompozíciu.

7.3. Náhrdelník tretí, šedý

U tohto náhrdelníku som jeden pôvodný odliatok rozdelila na dva kusy. V strede šperku sa prepája a následne je celková kompozícia riešená opakováním jednotlivého prvku v rôznych tónoch šedej. Miešaním bielej a čiernej farby mi vznikali v živici rôzne valéry odtieňu, ktoré som u tohto šperku využila. Týmto spôsobom som chcela zdôrazniť vlastnosť farby a jej vplyvu na textúru. Hlavný bod kompozície tvorí vizuálne prepojenie stredového komponentu. Od tohto bodu sa odvíja opakovanie komponentov na ľavej a pravej strane. Spodnú stranu komponentov som natrela vrstvou čiernej živice. Pri kombinácii s rokajlom som volila transparentný šedý, ktorý nehrá v šperku významnú úlohu.

7.4. Náhrdelník štvrtý, fialový

Tento náhrdelník vznikol inšpiráciou predošlého spracovania. Chcela som pri opakovaní rovnakého kusu odliatku vytvoriť harmóniu postupnou zmenou pomerov miešaných farieb a postaviť tak celkovú kompozíciu. Miešala som šedú, bielu a červenú, ktorú som použila u druhého náhrdelníku. V rôznych pomeroch mi vznikali rôzne odtiene, ktoré sa od seba líšia malými i veľkými rozdielmi. Keďže jednotlivých odtieňov je v tomto šperku zastúpených viac, volila som rokajl v neutrálnej šedej a s matným povrchom. Celková kompozícia je postavená na farebnej vlastnosti jednotlivých komponentov. U každého komponentu som na spodnú stranu naniesla vrstvu čiernej živice.

Záver

Oproti pôvodnej predstave sa výsledok mojej práce veľmi nelíšil. Chcela som skúmať textúry a pracovať s farbami. S výsledkom práce som veľmi spokojná, pretože je presne taký, aký som chcela aby bol. Vyjadruje moje asociácie a pohľad na motív fauny a flóry.

Pri práci som sa veľa naučila nielen z hľadiska technológie výroby, ale i z hľadiska výtvarného spracovania. Tému práce som si sama zvolila a v priebehu vytvárania som tento výber ani raz neoľutovala. Som úplne stotožnená s výslednými šperkami, zosobňujú môj pohľad na danú tému. Pri vytváraní kompozícií som sa riadila intuíciou aj výtvarnými prvkami.

Chcela som zosobniť vzťah, ktorý som si počas tvorenia semestrálnych prác uvedomila. Uvedomenie si tejto silnej väzby na prírodné motívy ma veľmi ovplyvnilo a usmernilo pri ďalšej práci.

Zoznam použitých zdrojov

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATURY:

- [1] DE MORANT, Henry. *Dějiny užitého umění*. Praha: Odeon, 1983. ISBN 01-503-83.
- [2] Ducháček V.: POLYMERY - VÝROBA, VLASTNOSTI, ZPRACOVÁNÍ, POUŽITÍ. 2. vyd. Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Praha 2006, ISBN 80-7080-617-6
- [3] KRAUSOVÁ, Anna-Carola. *Dějiny malířství: Od renesance po současnost*. Bratislava: Slovart, 2008, 128 s.
- [4] KULKA, Jiří.: *Psychologie umění*. Praha: Grada publishing, 2008. ISBN 078-80-247-2329-7.
- [5] MIKŠ, František. *Gombrich: Porozumět umění a jeho dějinám*. Brno: Barrister and Principal, 2009. ISBN 978-80-87029-57-2.
- [6] *Olejové barvy: Příručka pro výtvarníky*. Praha: Svojtka, 2004. ISBN 80-7352-067-2.
- [7] STIBRAL, Karel. *Proč je příroda krásná: Estetické vnímání přírody v novověku*. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-7363-008-7.
- [8] Svaz výrobců bižuterie. *Bižuterie: Základní učebnice zbožížnalství*. Liberec: Geoprint, 2005, 229 s.

ZOZNAM INTERNETOVÝCH ZDROJOV:

- [9] POKLEMBOVÁ, Veronika. Land-art: Ateliér v prírode, umenie v krajine. *Urbanita* [online]. roč. 2011, č. 4 [cit. 2014-04-12]. Dostupné z: <http://architektionline.sk/architektura/slovenska-architektura/land-art-atelier-v-prirode-umenie-v-krajine/>
- [10] Rastlinná ornamentika. In: *Centrum pre tradičnú ľudovú kultúru* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=3354>
- [11] Lukoprén N. *Lučební závody Kolín* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.lucebni.cz/Produkty/Lukopren%20N>
- [12] DesignMag. *Design blok 2012 startuje niekoľikaprvnimi akcemi* [online]. [cit. 2014-05-10]. Dostupné z: <http://www.designmagazin.cz/udalosti/36097-designblok-2012-startuje-nekolika-prvnimi-akcemi.html>

[13] DesignMag. *Czech grand designéry 2011* [online]. [cit. 2014-05-10]. Dostupné z <http://www.designmagazin.cz/udalosti/31115-czech-grand-designery-2011-se-stali-vacek-a-posta.html>

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obr. č. 1 Katedrála v Roune

http://www.wartmuseum.cz/resources/works/monet_21.jpg

Obr. č. 2 Landart

http://www.goldsworthy.cc.gla.ac.uk/images/l/ag_03537.jpg

Obr. č. 3 Ornametika ľudovej kultúry

http://www.ludovakultura.sk/fileadmin/images/hesla_full/rastlinna-ornamentika2.jpg

Obr. č. 4 Takzvaný včelí privesok

http://www.allaboutgemstones.com/images/history_jewelry_minoan.jpg

Obr. č. 5 Šperk - Janja Prokic

<http://www.designmagazin.cz/foto/2012/09/designblok-2012-start-12.jpg>

Obr. č. 6 Šperk - Zdeněk Vacek

[http://www.designmagazin.cz/foto/2012/03/ceny-czech-grand-design-2011-udileni-](http://www.designmagazin.cz/foto/2012/03/ceny-czech-grand-design-2011-udileni-12.jpg)

[12.jpg](http://www.designmagazin.cz/foto/2012/03/ceny-czech-grand-design-2011-udileni-12.jpg)

Fotodokumentácia

